

In memoriam

MILJENKO FORETIĆ (1939-2003)

Na izmaku protekle godine, upravo na Badnji dan, preminuo je naš kolega i dugogodišnji zaposlenik Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Miljenko Foretić. Bibliograf, povjesničar, teatrolog, leksikograf i urednik, bio je Korčulanin podrijetlom a Dubrovčanin životom i kontinuiranim interesom za kulturnu povijest i svakodnevicu ovoga grada. Od 1961. godine, kada je diplomirao povijest i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu sve do smrti djelovao je kao kulturni i znanstveni radnik u širokom tematskom rasponu od političke, kulturne i književne povijesti do suvremene književnosti i teatrologije. Nekoliko znanstvenih radova objavio je u *Analima Zavoda za povijesne znanosti HAZU* u Dubrovniku, koji tretiraju razdoblje sumraka Dubrovačke Republike u kojem se osjećaju snažni francuski utjecaji, kao i razdoblje austrijske okupacije u Dubrovniku.

Foretić je mnogo više dao na uredničkom i organizacijskom planu, priredivši nekoliko značajnih izložbi, među kojima posebno ističem onu o životu i stvaralaštvu Marina Držića (1967), životu i djelu Ivana Gundulića (1989), te izložbu posvećenu Dubrovačkoj Republici i Francuskoj revoluciji (1989). Organizirao je simpozij na temu Hrvati i Novi svijet (1992), te simpozij o književniku Antunu Paskovu Kazaliju.

Miljenko Foretić bio je stalni i nezaobilazni suradnik *Leksikografskog zavoda "Miroslav Krleža"*, napisavši za različite edicije te ustanove na stotine redaka teksta posvećenih dubrovačkim književnicima koji pripadaju starijoj hrvatskoj književnosti, te drugim kulturnim djelatnicima i jezikoslovcima iz toga razdoblja naše kulturne prošlosti koji su živjeli i djelovali na tlu Dubrovnika.

Kao teatrolog, Foretić je iza sebe ostavio dvije monografije o istaknutim dubrovačkim dramskim umjetnicima: Milki Podrug Kokotović i Miši Martiniću.

Kulturni i znanstveni doprinos Miljenka Foretića djelovanju *Matice hrvatske* u Dubrovniku doista je impozantan. Posebno se istaknuo kao urednik matičinog časopisa *Dubrovnik* tijekom razdoblja 1969. do 1971. godine, kada je rad *Matice hrvatske* zabranjen, a Miljenko Foretić, kao urednik toga časopisa, bio je zatvoren. Kada je obnovljen rad *Matice hrvatske* 1990. godine

Foretić je ponovno postao glavnim urednikom časopisa *Dubrovnik* i na tom položaju ostao do 1995. godine. To je razdoblje u kojem je ovaj časopis, odabirom tema i izborom književnih i znanstvenih suradnika, dosegao vrhunac na nacionalnoj razini. U tim tematskim cjelinama osobito se ističe izdanje časopisa *Dubrovnik* koji je nastao tijekom 1991/2., u uvjetima najžešće srpsko-crnogorske agresije na Dubrovnik i koji je u engleskom prijevodu doživio petnaest izdanja, pridonoseći spoznaji u svijetu o ratnim razaranja Dubrovnik i stradanju naše domovine Hrvatske. Za taj rad dobio je priznanja: *Nagradu grada Dubrovnika* (1993), *Zlatnu povelju Matice hrvatske* (1996) i posmrtno *Nagradu grada Dubrovnika za životno djelo* (2004).

Štovanog kolegu i prijatelja Miljenka Foretića zadržat ćemo u trajnom sjećanju.

Slavica Stojan

DUBRAVKA BERITIĆ (1917-2003)

“Rijetki su među nama ljudi iznimne vrline, što vlastitu korist žrtvuju dobru zajednicu, dobru domovinu”, zapisao je u svojim zadnjim danima, prije više od stoljeća i pol, Ivo Natali, jedan od vođa ustanka protiv Francuza, želeći otkriti razloge političke propasti Dubrovnika. Utoliko teže pada odlazak prof. Dubravke Beritić, posljednjeg relevantnog dubrovačkog konzervatora u vremenu kada počinjemo shvaćati da je kapital podjednako opasan kao ratovi i ideologije, te da prevaga osobnog nad javnim, praćena indolencijom i posvećena neznanjem, izravno prijete opstanku našeg jedinog grada spomenika.

Dubravka Beritić rodila se u Sustjepanu, u Rijeci dubrovačkoj, 3. studenog 1917. godine. Završila je osnovnu školu i realnu gimnaziju u Dubrovniku, te potom kraće vrijeme radila kao tajnica Udruženja likovnih umjetnika. Povijest umjetnosti diplomirala je na zagrebačkom Filozofskom fakultetu 1959. godine kod prof. dr. Milana Preloga, s radnjom o dubrovačkoj arhitekturi renesanse. Godinu kasnije naslijedila je svog oca Lukšu, poslijeratnog počasnog konzervatora snažne karizme, postavši prvom ravnateljicom Zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Dubrovniku.

Izazovi pred kojima se našla bili su vrlo veliki, bez obzira radilo se o radnim uvjetima, samovolji ili bremenu ideologiziranog odnosa prema prošlosti.

Ukupna vrijednost projekata koji bi nepovratno umanjili značenje Dubrovnika i koje je uspjela zaustaviti računala se u stotinama milijuna dolara. Onaj drugi iznos, vrijednost svega što je otkrila ili spasila, predstavila na znanstvenim skupovima ili objavila u stručnim publikacijama, nikada neće biti moguće izračunati. Neće biti moguće jer je jednostavno neprocjenjiv.

Dubrovačko pitanje, onako kako ga je postavio Lujo Vojnović, dobilo je angažmanom Dubravke Beritić izravni odgovor. Zalaganje njenih prethodnika, Josipa Gelcicha, Marka Murata, Koste Strajnića i Lukše Beritića, koje je vodilo i do osobnog stradanja, opravdano je 1979. godine, kada je dugotrajni posao evidentiranja, valorizacije i zaštite spomenika pod Dubravkom Beritić okrunjen upisom Dubrovnika na UNESCO-ov popis svjetskih kulturnih znamenitosti.

Iz vizure poznatih društvenih relacija postignuća Dubravke Beritić u očuvanju baštine, nagrađena 1976. zlatnom medalje njemačke zaklade FVS, redom Danice hrvatske 1997. i nagradom za životno djelo Dubrovačko-neretvanske županije 2001. godine, čine se još nevjerojatnijima u svjetlu činjenice da je čitav svoj vijek djelovala izvan političkih struktura.

Umirovljena je iznenadno, odmah nakon razornog potresa te, za nju prijelomne 1979. godine, kada su dogovarani opsežni poslovi obnove, poslovi čiji bi rezultat pouzdano bio manje kontroverzan da ih je imala priliku pratiti.

Postojano odana svome Gradu, ostala je i nakon umirovljenja prisutna u javnosti. Vlastita gledišta i argumente iznosila je na stručnim skupovima, u medijima i brojnim izravnim doticajima. Znanje, iskustvo i kontakte stavila je na raspolaganje mnogima, a osobito mladim kolegama, potičući ih da se već za studija posvete pitanjima zaštite spomenika.

Posljednja nastojanja prof. Beritić bila su vezana uz zamisao preuredjenja *Domusa Christi*. Potaknuta željom ugledna dobrotvora da sugrađanima treće dobi omogući bolje životne prilike, sa žarom se prihvatila pripreme i vođenja projekta. Nakon iscrpljujućih poslova u Zagrebu krenula je, već vrlo slaba zdravlja, na oporavak u Krško. U tome mjestu, gdje je slovenski polihistor Johan Valvasor sastavio prve opise utvrđenih gradova pokrajine Kranjske, preminula je u snu, 30. siječnja 2003. godine.

Napustila nas je poštovana i ugledna imena u Dubrovniku i izvan njega. Brojni su je građani otpratili do groba na Dančama, pokraj Gospine crkve. Tu su je, uz počasti, sahranili i oni koji su očajavali dok je stajala na čelu dubrovačke službe zaštite spomenika. U dubini duše slutio se kraj jedne epohe.

Izbor iz bibliografije Dubravke Beritić

»Reljef Leonarda Petrovića u Dubrovniku.« *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 13 (1961): 216-226.

»Još jedan kasno antikni kapitel u Dubrovniku.« *Peristil* 5 (1962): 5-6.

I tesori di Dubrovnik. Beograd-Firenze: Guide Jugoslavija, 1968.

Dubrovnik i okolica. Zagreb, 1975 (koautor: Tomislav Šuljak).

»O problemima zaštite Stona.« *Arhitektura* 160/161 (1977): 34-36.

»Dubrovačka utvrđenja.« *Dubrovnik* 4 (1978): 55-63.

»Zaštita gradske cjeline Dubrovnika u suvremenom razvoju.« *Dubrovački horizonti* 18/19 (1978-79): 3-8.

»Susret sa spomenicima kulture Dubrovačkog Primorja (zapadni dio).« *Zbornik Dubrovačkog primorja i otoka* 1 (1986): 413-439.

»Rasprostranjenost starohrvatske odnosno predromaničke umjetnosti na području Dubrovnika i njegove regije.« *Dubrovnik* 2-3 (1992): 457-461.

»Lopudski relikvijar-moćnik (Reliquarium Elaphitense).« *Zbornik Dubrovačkog primorja i otoka* 8 (2001): 169-172.

Goran Vuković